

Robert Borkowski

prof. nadzw. dr hab., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego;
prezes Polskiego Towarzystwa Bezpieczeństwa Narodowego
ORCID: 0000-0001-7086-9455

**Stephanie Scott-Snyder, *Introduction to Forensic Psychology. Essentials for Law Enforcement*
[CRC Press, Boca Raton–London–New York 2017, 343 s.]**

Stephanie Scott-Snyder jest psycholożką kliniczną z dużym doświadczeniem zawodowym w zakresie psychologii sądowej. Jako ekspert sądowy zaleca terapie sprawców przestępstw, przeprowadza analizy ryzyka recydywy, współpracuje z organami ścigania, a także zapewnia interwencję kryzysową ofiarom brutalnych przestępstw. Jest adiunktem w dwóch szkołach wyższych w Nowym Jorku, gdzie wykłada psychologię sądową, psychologię prawa oraz psychologię społeczną. Przed podjęciem pracy w ramach wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych była autorką scenariuszy oraz producentem telewizyjnym programów kryminalnych.

Introduction to Forensic Psychology jest pracą napisaną przystępnym językiem, bez nadużywania fachowej terminologii psychologicznej. Spójna, klarowna i niewyszukana narracja oraz struktura pracy sprawiają, że książka jest dla odbiorcy w pełni zrozumiała i łatwa w odbiorze. Lektura daje czytelnikowi podstawy wiedzy na temat psychologicznych aspektów przestępczości i zbrodni, porwań i terroryzmu, zabójstw masowych i seryjnych, prowadzenia śledztwa i przesłuchań, a także postępowania przed organami sądowymi. Układ książki przypomina leksykon lub poradnik, zważywszy jego objętość, znacznie przecież mniejszą aniżeli objętość akademickich podręczników z zakresu psychologii kryminalnej. Książka składa się z trzech części podzielonych na dwanaście rozdziałów złożonych z krótkich, bo zaledwie 1–2-stronowych tekstów poświęconych kolejnym zagadnieniom. Z racji tak skromnej objętości trudno nazwać je podrozdziałami, raczej należałoby je określić jako akapity. Przypisy autorka umieściła na końcu książki i zajmują one aż trzy-

dzieści jeden stron, który to zabieg nie ułatwia jednak lektury. Całości dopełnia dwunastrostronicowy indeks pojęć. Na warstwę ilustracyjną monografii składa się 29 tabel oraz 12 diagramów i wykresów, które są numerowane osobno w każdym rozdziale, brak wszakże ich spisu.

We wstępie autorka rekomenduje swą pracę jako przydatną dla oficerów policji. Jej lektura ma być pomocna w zrozumieniu osób, z którymi funkcjonariusze stykają się w swej pracy na co dzień. Książka ma umożliwić wykształcenie umiejętności interpretacji ludzkich zachowań i ich przewidywania, tak by reagować skutecznie i w sposób zapewniający także i własne bezpieczeństwo. Autorka poleca również monografię jako podręcznik akademicki do wykorzystania w różnych zajęciach kursowych, zapewniający studentom – jak twierdzi, a z czym można polemizować, jako ze stwierdzeniem nieco na wyrost – solidne podstawy teoretyczne z zakresu psychologii kryminalnej i sądowej.

Część pierwsza omawia podstawy psychologii śledczej i składa się z trzech rozdziałów poświęconych zagadnieniom wstępnym, znaczeniu kształcenia psychologicznego w służbach policyjnych, głównym ideom psychologii śledczej oraz krótkiemu zarysowi dziejów psychologii śledczej. Autorka przytacza pierwszą w dziejach sądownictwa sprawę, w której sąd brał pod uwagę ocenę oskarżonego dokonaną przez psychologa. Była to sprawa Daniela McNaughtena, który próbował dokonać zamachu na premiera Wielkiej Brytanii w 1843 r., lecz w trakcie incydentu zastrzelił sekretarza premiera. Sąd uznał go wówczas za niewinnego, co wywołało ożywioną dyskusję publiczną. Współcześnie, jak podkreśla Scott-Snyder, na niesłabnące zainteresowanie psychologią kryminalną wpłynęła zaskakująca popularność filmu Jonathana Demme'a *Milczenie owiec* z 1991 r., pociągająca za sobą całą falę obrazów o seryjnych zabójcach w kinematografii hollywoodzkiej. W tej części książki autorka rozpatruje związki pomiędzy zaburzeniami umysłowymi a przestępczością oraz omawia kwestię kryminalizacji zaburzeń psychicznych. Sporą część rozdziału stanowi podręcznikowy opis chorób i zaburzeń psychicznych, poczynając od schizofrenii, zaburzeń psychotycznych, choroby dwubiegunowej, depresji, urojeń aż do zaburzeń osobowości. Praktyczne wskazania dotyczą umiejętności rozpoznawania przez funkcjonariuszy symptomów zaburzeń psychicznych.

Część druga złożona z czterech rozdziałów i zatytułowana *Przestępstwa i przestępcy* obejmuje problematykę psychopatii, ich klasyfikację oraz omówienie najpoważniejszych przestępstw popełnianych przez psychopatów. Problematyce zabójstw autorka poświęca ponad pięćdziesiąt stron pracy, poruszając kwestie gradacji zabójstw w amerykańskim systemie prawnym, *modus*

operandi sprawców, a także najczęściej stosowanych narzędzi zbrodni. Sporo uwagi poświęca zabójstwom wielokrotnym, zatem masowym i seryjnym, których – jak dowodzą światowe statystyki kryminalne – absolutna większość ma miejsce w Stanach Zjednoczonych. Kolejne dwa rozdziały publikacji poświęcone są przestępczości na tle seksualnym, w tym kwestii amerykańskiej tzw. kultury gwałtu oraz zagadnieniu wszechobecnego w społeczeństwie amerykańskim zjawisku przemocy domowej.

W części trzeciej autorka koncentruje się na pracy śledczych i profilowaniu kryminalnym (behawioralnym), dzieląc pogląd, iż profilowanie należy traktować jako swoistą sztukę, lecz bynajmniej nie naukę stosowaną. W sposób przystępny prowadzi wywód na temat metod indukcyjnych oraz dedukcyjnych, analizy danych kryminalistycznych, dominującego modelu decyzyja–proces, aż po konstruowanie profilu sprawcy. Kolejny rozdział dotyczy psychologii przesłuchań świadków, podejrzanych oraz ofiar. Rozdział pod niewinnie brzmiącym tytułem *Ocena zagrożeń* traktuje zarówno o stalkingu, cyberstalkingu, jak i przemocy szkolnej, przez co amerykańska autorka rozumie zagrożenie strzelaniną i atakami bombowymi. W rozdziale tym bardzo zwięźle omawia też problematykę psychologii terroryzmu, porwań i negocjacji zakładniczych, jak również strategie deeskalacji sytuacji kryzysowych. Monografię zamyka rozdział poświęcony zagadnieniu recydywy.

Lekturę można polecić wszystkim zainteresowanym psychologią kryminalną, bowiem do zrozumienia treści nie jest potrzebne szczególne specjalistyczne przygotowanie, poza dobrą znajomością języka angielskiego i ogólnym rozumieniem pojęć psychologicznych. Warto zaproponować ją zwłaszcza prawnikom, psychologom i socjologom – studentom, doktorantom oraz naukowcom, którzy planują studia, staże lub stypendia z zakresu kryminologii lub psychologii w Stanach Zjednoczonych i zamierzają zgłębiać zagadnienia psychologii kryminalnej lub sądowej czy też kryminologii. Jeśli nie opanowali dotychczas kryminologicznej terminologii anglojęzycznej, to lektura książki Stephanie Scott-Snyder, jako popularnego podręcznika, może być przydatnym wstępem do studiów w języku angielskim. Może być też traktowana jako podręcznik języka specjalistycznego w polskich uczelniach. Ze smutkiem trzeba jednak stwierdzić, że poziom nauczania języków obcych w naszym kraju jest mizerny, biorąc pod uwagę skromny wymiar godzinowy lektoratów, nie wspominając o tym, że pojęcie „translatorium” jest obce, a zgoła całkowicie niezrozumiałe jako nieistniejąca w polskich realiach forma zajęć, nie tylko dla studentów ale i dla większości wykładowców.

